

รูปแบบการจัดการที่ดินะกัฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด (ศ.ล.)

ปราโมทย์ มีสุวรรณ^{1*} และ อับดุลรอญิง สือเต²

¹นักศึกษานิพนธ์เอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 94000

²Ph.D. (West Asian Studies-Politics), ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และอาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาอิสลามศึกษา

คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 94000

E-mail: Pramote1007@gmail.com, suetair@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการที่ดินะกัฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและนำเสนอเชิงพรรณนา โดยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยค้นคว้าเอกสาร และการสัมภาษณ์ เก็บข้อมูลแบบบันทึกที่ได้จากอัลกุรอาน อัลหะดีษ นักปราชญ์อิสลามและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน โดยใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) และสรุปผลข้อมูลแบบการบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบท่านศาสนทูตมุหัมมัดนั้น กำหนดให้มุสลิมทุกคนทำการบริจาคจากทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้องตามบัญญัติศาสนา ซึ่งเป็นวิถีทางที่ผู้บริจาคจะได้รับผลบุญอย่างมากมาย และการระกัฟนั้นถือเป็นการบริจาคที่ประเสริฐที่สุด เป็นสิ่งที่ท่านศาสนทูตส่งเสริมให้กระทำสำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินและมุ่งหวังการสะสมความดี ซึ่งเป็นการแสวงหาความโปรดปรานจากพระเจ้า และมุ่งหวังผลบุญอย่างต่อเนื่อง แม้เสียชีวิตไปแล้วก็ตาม ซึ่งผู้กระทำจะได้รับการตอบแทนผลบุญอย่างมากมายจากพระเจ้า การระกัฟที่ท่านศาสนทูตได้ชี้แนะเป็นแบบอย่างนั้นคือการระกัฟที่ดินโดยที่ท่านศาสนทูตมุ่งเน้นให้ที่ดินะกัฟนั้นเป็นประโยชน์ในด้านสาธารณกุศล แก่ชุมชนและสังคม ทั้งนี้ก็สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่เห็นพ้องต้องกันว่า การระกัฟที่ดินนั้นคือเรื่องอัลกุรอาน หะดีษ ทัศนะของปวงปราชญ์อิสลาม และการปฏิบัติของเหล่าอัครสาวกของท่านศาสนทูตส่งเสริมให้ปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านสาธารณกุศลและสังคม ไม่ปล่อยให้ที่ดินะกัฟนั้นว่างเปล่า และที่สำคัญที่สุดก็คือต้องอยู่ในวิถีทางที่ศาสนานูญัต อันจะนำมาซึ่งผลตอบแทนความดีงามอย่างมากมายจากพระเจ้าทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการที่ดินะกัฟ, บริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด (ศ.ล.), ทรัพย์สินสมบัติ

The Model of Management Waqf Land in Context of Prophet Muhammd (saw)

Pramote Meesuwan^{1*}, and Abdulroning Suetair²

Ph.D. candidate, Department of Islamic Studies, Faculty of Islamic Sciences Prince of Songkhla University,
Pattani Campus, 94000

Ph.D. (West Asian Studies-Politics), Assistant Professor and the Curriculum Lecturer in the Doctoral Program
Department of Islamic Studies, Prince of Songkhla University Pattani Campus 94000
E-mail: Pramote1007@gmail.com, suetair@gmail.com

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the Waqf land management model in the context of the Prophet Muhammad (SAW). It was a qualitative research and descriptive presentation. By using method to research documents and interview the data were recorded from Qur'an, Al-Hadith, Islamic scholars and in-depth interviews with 3 experts by using typological analysis and descriptive summaries. The study found that the form of the Prophet Muhammad Set a pattern for all Muslims to make donations from property properly acquired in accordance with religious provisions. This is a way for the donor to receive a lot of merit. Therefore, the waqaf is the most excellent donation. It is what the Messenger encourages and encourages to do for those who have wealth and aim to accumulate virtue in this world as a provision for the next world. which is seeking favor from God and aiming for charitable merit continuously uninterrupted even if the offender has died in which the person who does it will be rewarded with many merits from God. The waqaf that the Prophet had advised as such was the waqaf of the land where the Prophet emphasized that the waqaf land would be beneficial in the field of charity. The community and society this is in line with the interviews of 3 experts who agreed that the land waqf was about the Qur'an, Hadith, the point of view of the Islamic scholars. Therefore, the practice of the apostles of the Prophet encouraged and encouraged them to practice the goal is to benefit the public and society in general. Not leave the waqf land empty of profit and most importantly, it has to be in a way that is acceptable to religion (Halal), which will bring great rewards of goodness from God in this world and the next.

Keywords: Waqf land management model, Context of prophet Muhammad (saw), Property

บทนำ

ศาสนาอิสลามให้ความสำคัญกับทรัพย์สินที่มีอยู่อย่างมากเพราะถือว่าทรัพย์สินเป็นสิ่งที่มีค่าและควรที่จะดูแลรักษาให้คงอยู่ของพระองค์ที่พระองค์ทรงประสงค์เพื่อทดสอบบ่าวของพระองค์ในการที่จะนำทรัพย์สินเหล่านั้นมาใช้จ่าย และบริหารจัดการให้เป็นไปตามหลักการของศาสนา หมายความว่า ให้พวกเขาได้ใช้จ่ายและบริหารจัดการทรัพย์สินเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองทั้งในโลกนี้และโลกหน้า เพราะถือว่าทรัพย์สินที่พวกเขาถือกรรมสิทธิ์อยู่ในโลกนี้นั้นหาใช่เป็นของตนเองไม่ หากแต่แท้ที่จริงแล้วมันเป็นของพระเจ้า จึงเสมือนว่าพระองค์ได้ฝากทรัพย์สินเหล่านั้นไว้ให้พวกเขาดูแลบริหารจัดการ ดังนั้นทรัพย์สินของพวกเขาที่แท้จริงนั้น คือสิ่งที่พวกเขาได้ใช้จ่ายไปแล้วนั่นเอง หาใช่เป็นทรัพย์สินที่อยู่ในธนาคารหรือเก็บออมเอาไว้ในรูปแบบต่าง ๆ และการนำมันไปใช้จ่ายและบริหารจัดการนั้นก็อาจจะเป็นการใช้จ่ายไปในหนทางของอัลลอฮ์ อันจะนำมาซึ่งการตอบแทนที่ดีงาม หรือใช้จ่ายไปในหนทางที่ศาสนาห้าม อันจะนำมาซึ่งการลงโทษในวันกิยามะฮ์ก็ตาม ทรัพย์สินเหล่านั้นนี้เองที่จะมีผลต่อตัวเขาอย่างแท้จริง และทรัพย์สินนั้นเป็นเครื่องประดับของโลกนี้เท่านั้น (อัลกะฮ์ฟี อายะฮ์ที่ 46)

ดังนั้นผู้ฉลาดที่มีความศรัทธามั่นต่อพระผู้เป็นเจ้า จึงเลือกที่จะนำทรัพย์สินเหล่านั้นไปใช้จ่ายในหนทางแห่งความดีงาม และนำไปบริจาคในรูปแบบต่าง ๆ และการบริจาคประเภทหนึ่งที่มีมุสลิมผู้ซื่อสัตย์มักจะปฏิบัติกันคือการทำวะกัฟ (การอุทิศวัตถุถาวร) เพราะการวะกัฟเป็นการบริจาคประเภทหนึ่งที่จะนำมาซึ่งกุศลผลบุญอย่างมากมายมหาศาล ผู้ปฏิบัติจะได้ผลบุญอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ทั้งขณะที่มีชีวิตอยู่และหลังจากเสียชีวิตไปแล้วตลอดไปจนกระทั่งถึงวันกิยามะฮ์ จึงกล่าวได้ว่าการวะกัฟคือการทำทานไหลหลั่ง (เศาะตะเกาะฮ์ ญะรียะฮ์) หมายความว่า การตอบแทนผลบุญนั้นจะไหลหลั่งมาสู่ผู้กระทำตลอดไป อนึ่งการวะกัฟถือเป็นหนึ่งจากสามประการที่ท่านศาสนทูตมุหัมมัด ยืนยันว่าผลบุญของผู้กระทำจะได้รับอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน ส่วนอีกสองประการก็คือ ความรู้ที่ให้ประโยชน์และบุตรที่มีคุณธรรมขอพรให้ ดังมีรายงานหะดีษซึ่งรายงานโดยมุสลิม หะดีษที่ 1631 ระบุว่า แท้จริงท่าน ศาสนทูตมุหัมมัด กล่าวว่า "เมื่อมนุษย์ได้เสียชีวิตลง การงานต่าง ๆ ของเขาก็จะยุติลง ยกเว้นจากสามประการ คือจากการบริจาคทานที่ถาวร ความรู้ที่ให้ประโยชน์ และจากลูกที่ดีขอพรให้" (มุสลิม : 1631)

เมื่อเป็นดังนี้ มุสลิมจำนวนมากที่มั่งมีทรัพย์สินและมีศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าอย่างแท้จริง จึงนิยมที่จะทำวะกัฟ และประเภทที่นิยมกระทำกันอย่างมากคือการวะกัฟที่ดินให้แก่มัสยิด เพราะมัสยิดเป็นสถาบันทางศาสนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง มัสยิดเป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมของมุสลิมในแต่ละพื้นที่ เป็นศูนย์รวมของมุสลิมทางด้านของการปฏิบัติศาสนกิจและการทำความดีต่อพระผู้เป็นเจ้า ดังนั้นการวะกัฟที่ดินให้แก่มัสยิดจึงเป็นหนทางหนึ่งที่สามารถกระจายผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้อย่างมากมาย ทั้งในแง่ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วะกัฟ เช่น เป็นที่ตั้งของมัสยิดและสุสาน หรือในแง่ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น นำไปให้เช่า หรือพัฒนาที่ดินเหล่านั้นให้เกิดผลประโยชน์หรือรายได้ เพื่อที่จะนำผลประโยชน์หรือรายได้เหล่านั้นมาพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยรวมในด้านต่าง ๆ ต่อไป

อย่างไรก็ตามตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เกิดปัญหาขึ้นอย่างมากมายเกี่ยวกับที่ดินวะกัฟของมัสยิด และยังไม่ได้รับการแก้ไขตามที่ควรจะเป็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านของผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินวะกัฟซึ่งมีความต่างกันระหว่างหลักนิติศาสตร์อิสลามกับกฎหมายว่าด้วยผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินตามกฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน หรือในด้านการบริหารจัดการและพัฒนาที่ดินวะกัฟของมัสยิดให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดตามบทบัญญัติของอิสลาม รวมทั้งในด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน จากการสัมภาษณ์นายมนตรีธรรม โพธิ์ทอง. 2563 (เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับที่ดินวะกัฟในกรุงเทพมหานครว่า มัสยิดในกรุงเทพมหานครยังมีปัญหาเกี่ยวกับที่ดินวะกัฟของมัสยิดในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นประเด็นของที่ดินวะกัฟยังไม่ได้โอนกรรมสิทธิ์ให้เป็นของมัสยิด และการบริหารจัดการที่ดินวะกัฟให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งปัจจุบันปัญหาดังกล่าวควรที่จะได้รับการแก้ไขและได้รับความร่วมมือจากอิหม่ามและคณะกรรมการอิสลามประจำ

มัสยิดต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร อีกทั้งจำเป็นต้องสร้างแนวคิดและรูปแบบหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการบริหารจัดการที่ดินวะกัฟของมัสยิดให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามรูปแบบการจัดการที่ดินวะกัฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ในฐานะที่ผู้วิจัยดำรงตำแหน่งอิหม่ามประจำมัสยิด บทความนี้จึงมีแนวคิดที่จะมุ่งเน้นนำเสนอรูปแบบการจัดการที่ดินวะกัฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติแก่มุสลิมในประเทศไทยที่มั่งมีทรัพย์และมีศรัทธาต่อพระผู้เป็นเจ้าอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการที่ดินวะกัฟในบริบทรูปแบบของท่านศาสนทูตมุหัมมัด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการที่ดินวะกัฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด โดยมีขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ ซึ่งการดำเนินงานวิจัยนี้เป็นการดำเนินการวิจัยเอกสาร(Documentary research) ได้แก่ อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ (Interview)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจุฬาราชมนตรี ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการการศึกษาและกองทุนวะกัฟเพื่อการศึกษา คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักรวม 3 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจุฬาราชมนตรีจำนวน 1 คน ที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการการศึกษาและกองทุนวะกัฟเพื่อการศึกษา คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยจำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานครจำนวน 1 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้มากในเรื่องนี้ (ทวีศักดิ์ นพเกสร. 2551)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัย ได้รับความยินยอมโดยสมัครใจที่จะให้ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับการวิจัย (บุปผา ศิริศรีศรี, จรรยา เศรษฐบุตร และเบญญา ยอดดำเนิน-แอ๊ดติงส์. 2544)

การสร้างเครื่องมือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ผู้วิจัยทำการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเพื่อเป็นเกณฑ์ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทำการตรวจสอบและปรับปรุง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดข้อคำถามที่จะถามไว้แล้ว ผู้ถูกสัมภาษณ์แต่ละคนจะถูกถามด้วยคำถามเหมือนกันหมดทุกคน คำถามเป็นทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ บันทึกภาพและการจดบันทึก โดยผู้วิจัยใช้กล้องถ่ายภาพร่วมกับการจดบันทึกข้อมูลเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยต้องขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อนทำการเสมอ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปฐมภูมิที่จากการสัมภาษณ์ และข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอัลกุรอาน อัลหะดีษ อุละมาห์หรือนักปราชญ์อิสลาม หนังสือ บทความ วารสาร และงานวิจัย ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลมารวมเป็นหมวดหมู่และแยกประเด็นของข้อมูลที่ต้องการเพื่อสร้างขอบเขตที่ชัดเจนและถูกต้อง

โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาถอดบทสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Word by Word) แล้วอ่านบทสัมภาษณ์ดังกล่าวหลายๆ รอบ เพื่อพิจารณาข้อมูลที่ได้รับ และใช้วิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) ให้เป็นหมวดหมู่โดยการวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis) โดยจำแนกคำที่มีความสัมพันธ์กันมาไว้ในชุดข้อมูลเดียวกัน นำมาวิเคราะห์เป็นประเด็นหลักและแบ่งเป็นประเด็นย่อย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยการเขียนบรรยายถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นหลักกับประเด็นย่อย เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการตีความตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสรุปผลข้อมูลแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารูปแบบการจัดการที่ดินวะกัฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. อัลกุรอาน

การวะกัฟ เป็นบัญญัติของศาสนาอิสลาม และส่งเสริมให้กระทำ เพื่อการตอบแทนที่ดียิ่งอย่างมากมาย การวะกัฟมีหลักฐานมากมายจากอัลกุรอาน และอัลหะดีษ เช่นหลักฐานต่อไปนี้

หลักฐานจากอัลกุรอาน พระองค์อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้ ความว่า “พวกเจ้าจะไม่ได้รับคุณธรรมเลย จนกว่าพวกเจ้าจะบริจาคจากสิ่ง ที่พวกเจ้าชอบ และสิ่งใดที่พวกเจ้าบริจาคไป แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรู้ในสิ่งนั้นดี” (สุเราะฮ์อาละอิมรอน : 92)

ท่านอะบูญะฟัร กล่าวว่า “ความหมายของโองการดังกล่าวคือ พวกเจ้าจะไม่ได้รับสวรรค์ จนกว่าพวกเจ้าจะบริจาคจากสิ่งที่ พวกเจ้ารัก” จากโองการดังกล่าว นักวิชาการส่วนใหญ่ได้อธิบายว่า คุณธรรมนั้นคือสวรรค์ เพราะแท้จริงความดีของพระผู้ อภิบาลต่อบ่าวของพระองค์นั้น คือการให้เข้าสวรรค์นั่นเอง (ตัฟซีร์อัญญูบรี๊ เล่มที่ 2 ม.ป.ป. : 172)

อย่างไรก็ตามยังมีนักวิชาการที่มีทัศนะต่างกันในการให้ความหมายของคุณธรรม ฝ่ายหนึ่งให้ทัศนะว่า คือสวรรค์ ดังนั้น ความหมายของโองการดังกล่าวก็คือ “พวกเจ้าจะไม่ไปถึงสวรรค์ และไม่ถูกประทานสวรรค์ให้ จนกว่าพวกเจ้าจะบริจาคจากสิ่ง ที่พวกเจ้าชอบ” และอีกฝ่ายหนึ่งให้ทัศนะว่า คือการปฏิบัติที่ดีงาม (ตัฟซีร์อัลญามิอฺ ลีอะฮ์กามิลกุรอาน เล่มที่ 3 ม.ป.ป. : 190)

และพระองค์อัลลอฮ์ ได้ตรัสไว้อีก ความว่า “หาใช่เป็นหน้าที่ของเจ้าที่จะแนะนำพวกเขา ให้เกิดความศรัทธา แต่ ทว่าอัลลอฮ์ต่างหากที่จะแนะนำใครก็ได้ที่พระองค์ทรงประสงค์ให้เกิดความศรัทธา สิ่งใดใด ๆ ที่พวกเจ้าบริจาคไปก็ย่อมได้กับ ตัวของพวกเจ้าเอง และพวกเจ้าจะไม่บริจาคสิ่งใด นอกจากเพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์เท่านั้น และสิ่งใดใด ๆ ที่ พวกเจ้าบริจาคไป มันก็จะถูกตอบแทนโดยครบถ้วนแก่พวกเจ้า และพวกเจ้าจะไม่ถูกยุติธรรม” (สุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ : 272)

อิบนุอับบาส กล่าวว่า “ท่านศาสนทูต เคยใช้ไม่ให้เป็นบริจาคทรัพย์สินใด ๆ แก่พวกที่ไม่ใช่มุสลิม จนกระทั่งโองการนี้ถูก ประทานลงมา หลังจากนั้นท่านจึงได้ใช้ให้เป็นบริจาคแก่ผู้ที่ขอทุกคน ไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด” (ตัฟซีร์อิบนุญะซีร์ เล่มที่ 1 ม.ป.ป. : 708)

การวะกัฟเป็นวิถีแห่งการทำความดีประเภทหนึ่งจากบรรดาความดีทั้งหลายที่พระผู้เป็นเจ้าได้ดำรัสเป็นการสนับสนุน ไว้ในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน บทอาลิอิมรอน โองการที่ 92 มีความว่า “พวกเจ้าจะไม่ได้คุณธรรมเลย จนกว่าพวกเจ้าจะ บริจาคจากสิ่งที่พวกเจ้าชอบ และสิ่งใดที่พวกเจ้าบริจาคไป แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรู้ในสิ่งนั้นดี”

การวะกัฟเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความศรัทธาที่แท้จริง และปรารถนาความดีงามของผู้วะกัฟ เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความมุ่งมั่น ที่จะสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่พี่น้องมุสลิม และผู้คนในรุ่นหลัง ๆ

มุสลิมในสมัยท่านศาสนทูต เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการท่วะกัฟ พวกเขาได้ท่วะกัฟไว้มากมาย อย่างยากที่จะนับให้หมดสิ้นได้ การท่วะกัฟของพวกเขาครอบคลุมความดีด้านต่าง ๆ ไว้อย่างทั่วถึง รวมทั้งด้านสาธารณูปโภคด้วย ไม่ว่าจะเป็น

โรงเรียน มัสยิด โรงพยาบาล ที่ดิน อาคาร บ่อน้ำ ห้องสมุด และสรรพาวุธ ให้แก่ลูกหลาน ให้แก่คนยากจน นักรบ นักวิชาการ และอื่น ๆ อีกมากมาย

พวกเขาได้ท้าวะกัฟทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก เพื่อสนองตอบความต้องการด้านความเป็นอยู่ และในทางสังคม ถ้าจะมองเพียงผ่าน ๆ ในโลกอิสลามก็จะสามารถบอกได้ว่า พวกเขาได้วะกัฟทรัพย์สินต่าง ๆ ไว้มากมายในวิถีทางของอัลลอฮ์ ซึ่งได้รับประโยชน์ร่วมกันทั้งฝ่ายผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง ทั้งฝ่ายนายทหารและพลทหาร พ่อค้าและนักอุตสาหกรรม ทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย ถ้าจะคิดมูลค่าของทรัพย์สินที่พวกเขาได้วะกัฟกันไว้ จะมีมูลค่ามากมายมหาศาลนับเป็นหมื่นเป็นแสนล้านทีเดียว บางประเทศถึงกับจัดตั้งกระทรวงขึ้นเพื่อดูแลและบริหารทรัพย์สินที่มีผู้วะกัฟไว้ให้โดยเฉพาะ มีผู้คนหลายแสนหลายล้านครอบครัวที่อาศัยรายได้จากวะกัฟ สาธารณูปโภคอีกมากมายที่คงอยู่และเจริญรุ่งเรืองขึ้นด้วยทรัพย์สินจากการวะกัฟ

จากการวิเคราะห์ที่อิงการอัลกุรอานข้างต้นพบว่า คำอธิบายของนักวิชาการตามข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ นั้นชี้ให้เห็นว่า ศาสนาอิสลามสนับสนุนและส่งเสริมการทำวะกัฟ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่ถูกวะกัฟนั้นเป็นที่ดิน จะเห็นได้ว่าท่านศาสนทูตได้ใช้สาวกของท่านให้ท้าวะกัฟสิ่งที่มีค่าที่สุดสำหรับชีวิตของเขาซึ่งเป็นที่ดิน ทั้งนี้เพื่อที่ทรัพย์สินวะกัฟนั้นจะได้เป็นประโยชน์ในหนทางของอัลลอฮ์ และเพื่อมุ่งหวังที่จะได้รับการตอบแทนความดีงามจากพระองค์ และพระองค์อัลลอฮ์ทรงสนับสนุนให้ทำการบริจาคไม่ว่าจะเป็นเวลาใดก็ตาม และด้วยทรัพย์สินใดก็ตาม ไม่ว่าจะโดยเปิดเผยหรือโดยปกปิดก็ตามที่สำคัญคือต้องเป็นการบริจาคโดยบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ แล้วพระองค์ก็จะทรงตอบแทนผลแห่งการบริจาค่นั้น และพระองค์ทรงยืนยันว่า บรรดาผู้บริจาค่นั้นจะไม่มี ความกลัวและความเศร้าโศกใด ๆ ในวันสิ้นโลก และพระองค์อัลลอฮ์ทรงสนับสนุน ส่งเสริม และให้ความสำคัญกับเรื่องการบริจาคอย่างมาก แม้ว่าท่านศาสนทูตจะมีความเข้าใจว่าการบริจาค่นั้นจะต้องให้แก่มุสลิมเท่านั้น แต่ก็เป็นเช่นนั้นไม่ ซึ่งแสดงว่าการบริจาคเป็นเรื่องของการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อย่างแท้จริง ไม่ว่าเขาจะนับถือศาสนาใดก็ตาม ส่วนเรื่องการขึ้นนำให้เกิดความศรัทธาและผลตอบแทนของการบริจาค่นั้นเป็นหน้าที่ของพระองค์อัลลอฮ์เท่านั้น**2. อัลหะดีษ**

หะดีษที่สนับสนุนให้ทำการบริจาคมีมากมาย เช่นอัลหะดีษซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้
ท่านศาสนทูต กล่าวว่า "เมื่อมนุษย์ได้เสียชีวิตลง การงานต่าง ๆ ของเขาก็จะยุติลง ยกเว้นจากสามประการ คือจากการบริจาคทานที่ถาวร ความรู้ที่ให้ประโยชน์ และจากลูกที่ติชอบพรให้แก่เขา" (มุสลิม : 1631)

หะดีษบทนี้มีความชัดเจนของนัยแห่งตัวบทอยู่แล้ว โดยที่ท่านศาสนทูตได้ให้ข้อเสนอแนะให้ผู้ศรัทธาทุกคนได้รำลึกอยู่เสมอว่าพวกเขานั้นมีเวลาอยู่ในโลกดุนยาน้อย่างจำกัด ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พวกเขาต้องรีบเร่งในการทำความดีในเวลาอันจำกัดนี้ และเตรียมพร้อมที่จะกลับไปพบกับอัลลอฮ์ ในสภาพที่ได้รับการพอพระทัยจากพระองค์ และสิ่งที่พวกเขาพึงปฏิบัติก็คือการกระทำใด ๆ ก็ตามที่จะส่งผลที่ดีให้แก่พวกเขาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ยังมีชีวิตอยู่และหลังจากเสียชีวิตไปแล้ว ในหะดีษข้างต้น ท่านศาสนทูต ได้แนะนำให้ปฏิบัติสามประการ ประการแรกก็คือการทำเศาะตะเกาะฮฺ ญาริยะฮฺ หรือการท้าวะกัฟ เช่นการวะกัฟที่ดินเพื่อสร้างมัสยิดหรือโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม หรือใช้ประโยชน์ในเรื่องของศาสนา การสร้างมัสยิดหรือโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม การวะกัฟถาวรวัตถุต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ การขุดบ่อน้ำให้ผู้คนได้เอาน้ำไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น ประการที่สองความรู้ที่ให้ประโยชน์ที่ได้นำไปสอนแก่ผู้คน อันหมายรวมถึงความรู้ทางด้านศาสนาและความรู้ทั่วไปที่มีความจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่นการแพทย์ การพาณิชย์ และการอุตสาหกรรม เป็นต้น และประการที่สามคือลูกที่ติชอบพรให้แก่บิดามารดา และอีกอัลหะดีษหนึ่งที่ท่านศาสนทูต กล่าวไว้ว่า "ผู้ใดบริจาคตัวทรัพย์สินที่มีค่าเท่าอินทผลัมเพียงหนึ่งเม็ด ที่ได้มาจากการประกอบอาชีพที่สุจริต แท้จริงอัลลอฮ์จะทรงเลี้ยงดูมันให้แก่เจ้าของ ดุจดั่งคนหนึ่งคนใดจากพวกท่านเลี้ยงดูลูกม้าไว้ จนกระทั่งมันใหญ่โตดุจดั่งภูเขา" (อัลบุคอรียฺ. 1410)

หะดีษบทนี้เป็นอีกหะดีษหนึ่งที่สนับสนุนให้ทำการบริจาค แม้เพียงด้วยอาหารอันเล็กน้อย แสดงถึงความสำคัญของการบริจาค และยังได้อธิบายถึงเงื่อนไขของการบริจาคที่อัลลอฮ์จะทรงรับ โดยจะต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชีพหรือหนทางที่ฮะลาลหรือที่ศาสนานอนุมัติ โดยที่พระองค์พร้อมที่จะตอบแทนความดีให้แก่บ่าวของพระองค์ผู้ปฏิบัติความดีโดยบริสุทธิ์ใจ และ

มุ่งหวังการตอบแทนจากพระองค์อย่างแท้จริงมากมายหลายเท่าทีเดียว และอะนัส บุตร มาลิก สาวกของศาสนทูตมุฮัมมัด กล่าวว่า “อะบิฏอลฮะฮฺ เป็นชาวอันศอรที่มีทรัพย์มากในนครมะดีนะฮฺ และทรัพย์ที่เขารักมากที่สุดคือสวนบัยเราะฮฺอ์ มันอยู่ด้านหน้าของมัสยิด และมันเป็นสวนที่ท่านศาสนทูตมุฮัมมัดเคยเข้าไปดื่ม น้ำ เมื่อโองการดังกล่าวถูกประทานลงมา อะบิฏอลฮะฮฺ กล่าวว่าไอ้ศาสนทูตของอัลลอฮฺ แท้จริงอัลลอฮฺได้ดำรัสไว้มีความว่า “พวกเจ้าจะไม่สามารถรับคุณธรรมเลย จนกว่าพวกเจ้าจะบริจาคจากสิ่งที่พวกเจ้าชอบ” และแท้จริงทรัพย์ที่ฉันรักมากที่สุดคือสวนบัยเราะฮฺอ์ และแท้จริงมันถูกวะกัฟเพื่ออัลลอฮฺแล้ว ฉันต้องการเพียงความดีของมัน และการตอบแทนในอาคิเราะฮฺ ณ อัลลอฮฺ ไอ้ศาสนทูตของอัลลอฮฺ ท่านจงจัดการมันตามแต่ที่อัลลอฮฺทรงให้ท่านเห็นว่าเหมาะสมเถิด ท่านศาสนทูตมุฮัมมัด จึงกล่าวว่า ดีเลยมันเป็นทรัพย์ที่เพิ่มพูน แท้จริงฉันได้ยินแล้ว และฉันเห็นว่าท่านควรนำมันไปมอบให้แก่ญาติใกล้ชิดของท่านเถิด และอะบิฏอลฮะฮฺ จึงกล่าวว่า “ฉันจะปฏิบัติตาม ไอ้ศาสนทูตแห่งอัลลอฮฺ แล้วอะบิฏอลฮะฮฺ จึงได้แบ่งสวนบัยเราะฮฺอ์ให้แก่บรรดาญาติใกล้ชิด ลูกหลานและอาของเขาด้วย” (อิหม่ามอะหมัด ม.ป.ป. : 141) (ตฟสีรอิบนุกะษีร เล่มที่ 2 ม.ป.ป. : 73) และหะดีษที่ 2737 และมุสลิม หะดีษที่ 1632 ความว่า “ไอ้ศาสนทูตแห่งอัลลอฮฺ ฉันไม่เคยได้ทรัพย์สินใดที่มีค่าสำหรับฉันยิ่งกว่าส่วนแบ่งที่เป็นที่ดินที่ฉันได้รับที่เมืองคอยบ์ร ท่านจะใช้ให้ฉันจัดการกับมันอย่างไร” ท่านศาสนทูตจึงกล่าวว่า “ท่านจงวะกัฟที่ดินนั้น และจงนำมันไปใช้ประโยชน์ในหนทางของอัลลอฮฺ” (อัลบุคอรีย : 2737 และมุสลิม : 1632) (ตฟสีรอิบนุกะษีร เล่มที่ 2 ม.ป.ป. : 73-74)

รายงานจากอิบนุอุมร์ ว่า ท่านอุมร์ ได้รับที่ดินที่คอยบ์ร เขาจึงไปหาท่านศาสนทูต และกล่าวไว้ ความว่า “ไอ้ท่านศาสนทูต ฉันได้รับส่วนแบ่งเป็นที่ดินที่เมืองคอยบ์ร ฉันไม่เคยได้ทรัพย์สินใดที่มีค่ามากยิ่งขึ้นเลย ท่านจะใช้ฉันให้จัดการกับมันอย่างไร” ท่านศาสนทูตกล่าวว่า “ถ้าหากท่านต้องการก็ให้ท่านท้าวะกัฟที่ดินไว้ และนำรายได้ของมันไปบริจาค ท่านอุมร์จึงได้นำรายได้มันไปบริจาค โดยจะขายมันไม่ได้ จะยกให้กันไม่ได้ และจะรับมรดกกันไม่ได้” (อัลบุคอรีย : 2586 และ มุสลิม : 1632)

จากการวิเคราะห์อัลหะดีษ พบว่าท่านศาสนทูตมุฮัมมัด ส่งเสริมให้มุสลิมทุกคนทำการบริจาค และการบริจาคประเภทหนึ่งที่ท่านส่งเสริมก็คือการวะกัฟที่ดิน เพื่อทำประโยชน์จากที่ดินนั้น และเมื่อการวะกัฟเป็นไปโดยถูกต้องตามบัญญัติศาสนาอิสลามแล้ว ก็จะมีผลทำให้ที่ดินนั้นไม่มีใครเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ไม่สามารถซื้อขายกัน หรือเป็นมรดกตกทอดกันอีกต่อไป และผู้วะกัฟจะได้ผลบุญตลอดไป ทั้งขณะมีชีวิตอยู่ หรือเสียชีวิตไปแล้ว トラบเท่าที่ดินวะกัฟนั้นทำประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการวะกัฟ และผู้ดูแลสิ่งที่จะกัฟจะต้องดูแลให้เกิดประโยชน์ตามเจตนารมณ์ของผู้วะกัฟ

ด้วยเหตุนี้จึงมีมุสลิมจำนวนไม่น้อยที่มุ่งหวังผลบุญจากการวะกัฟ โดยเฉพาะการวะกัฟที่ดินให้แก่มัสยิด มัสยิดหลายแห่งจึงมีที่ดินวะกัฟมากขึ้น ดังนั้นการบริหารจัดการที่ดินวะกัฟให้เป็นรูปแบบที่ท่านศาสนทูตกำหนดไว้ และได้ประโยชน์สูงสุดจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการใช้ประโยชน์โดยตรง เช่นเป็นที่อยู่อาศัย หรือเป็นการประกอบสัมมาอาชีพ หรือประโยชน์ทางอ้อมก็ตาม เช่นการให้เช่า เป็นต้น ผู้ดูแลที่ดินวะกัฟจะต้องรู้จักที่จะพัฒนาที่ดินวะกัฟให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์ของผู้ที่วะกัฟ แล้วนำประโยชน์นั้นไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งในการนำไปใช้ประโยชน์นั้นต้องขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของผู้วะกัฟเป็นสำคัญ ผู้วะกัฟอาจกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์ไว้อย่างชัดเจน ก็ต้องดำเนินการไปนั้น แต่ถ้าไม่ระบุไว้ ก็สามารถนำไปใช้ได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสม และที่สำคัญที่สุดต้องเป็นรูปแบบที่ศาสนาอิสลามอนุมัติ (ฮาลาล) ต่างกับการบริจาคอื่น ๆ ซึ่งผลบุญจะหยุดอยู่เพียงเมื่อสิ่งที่บริจาค่นั้นหมดไป หรือสูญสลายไป

3. อุละมาฮ์หรือนักปราชญ์อิสลาม

โดยท่านออตฺติมิซีย ได้อธิบาย หะดีษที่รายงานจากอิบนุอุมร์ว่าท่านอุมร์ได้วะกัฟที่ดินที่คอยบ์ร การกระทำเช่นนี้ตามทัศนะของบรรดาอัครสาวกของท่านศาสนทูตมุฮัมมัดและนักวิชาการรุ่นก่อน ไม่มีผู้ใดเลยที่ไม่เห็นด้วยในการอนุญาตให้วะกัฟที่ดินและทรัพย์สินอื่นๆ

ท่านญาบิร ได้กล่าวไว้อีกว่า “ไม่มีคนใดเลยจากเหล่าอัครสาวกของท่านศาสนทูตมุหัมมัด ที่มีความสามารถในการทำ
วะกัฟ นอกจากเขาจะทำวะกัฟ และการวะกัฟนั้นเป็นเรื่องเฉพาะของศาสนาอิสลาม” (มุอิมมาตุอะหฺกามิลเอากอฟ. 19)

จากการวิเคราะห์ทรัพย์สินของอูละมาอ์หรือนักปราชญ์อิสลาม การวะกัฟที่ดินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ นั้น นักปราชญ์
อิสลามมีความเห็นพ้องต้องกันว่ามีมาตั้งแต่ยุคสมัยของท่านศาสนทูตมุหัมมัดแล้ว ดังจะเห็นได้จากข่าวมุฮาญิรีน และชาวอัน
ศอร ซึ่งเป็นอัครสาวกของท่านศาสนทูตมุหัมมัดที่มีความสามารถในการทำวะกัฟ พวกเขาเหล่านั้นก็จะทำการวะกัฟ และการ
วะกัฟนั้นเป็นเรื่องที่ศาสนาอิสลามส่งเสริมให้ผู้ที่มีศาสนานี้ปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบัญญัติและแสดงให้เห็นถึงความ
เสียสละในทรัพย์สินอันมีค่าให้กับสาธารณะประโยชน์แก่คนทั่วไป

4. การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน มีความเห็นพ้องต้องกันว่า จากโองการอัลกุรอาน หะดีษ และทัศนะ
ของปวงปราชญ์อิสลามนั้น ศาสนาอิสลามสนับสนุนให้ทำการวะกัฟที่ดินตามรูปแบบการจัดการที่ดินวะกัฟในบริบทของท่านศา
สนทูตมุหัมมัด ซึ่งเหมาะสมที่จะเป็นแนวทางในการจัดการที่ดินวะกัฟในทุกยุคทุกสมัยจวบจนปัจจุบัน โดยจะเห็นได้ว่า ท่านศา
สนทูตมุ่งเน้นถึงการทำประโยชน์จากที่ดินวะกัฟในทุกวิถีทางที่ศาสนานูมิดิ (ฮะลา) เพื่อให้ที่ดินวะกัฟนั้นเป็นประโยชน์ใน
ด้านสาธารณกุศลและสังคมทั่วไป ไม่ปล่อยให้ที่ดินวะกัฟขาดการทำผลประโยชน์จากที่ดินวะกัฟนั้น ซึ่งเป้าหมายก็คือการได้รับ
ผลตอบแทนที่พึงมาจากพระผู้เป็นเจ้า เป็นผลตอบแทนที่ยั่งยืน ต่อเนื่องตลอดไปทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

สรุปผลการศึกษารูปแบบการจัดการที่ดินวะกัฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด ด้วยการวิเคราะห์อัลกุรอาน หะดีษ
และทัศนะของปวงปราชญ์อิสลาม รวมทั้งวิเคราะห์บทสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่าน จะพบว่าท่านศาสนทูตมุหัมมัด
นั้น กำหนดรูปแบบให้มุสลิมทุกคนทำการบริจาคจากทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้องตามบทบัญญัติศาสนา ซึ่งเป็นวิถีทางที่ผู้
บริจาคจะได้รับผลบุญอย่างมากมาย และการวะกัฟนั้นถือเป็นการบริจาคที่ประเสริฐที่สุด เป็นสิ่งที่ท่านศาสนทูตสนับสนุนและ
ส่งเสริมให้กระทำสำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินและมุ่งหวังการสะสมคุณงามความดีในโลกนี้เพื่อเป็นเสบียงสู่โลกหน้า ซึ่งเป็นการแสวงหา
ความโปรดปรานจากพระผู้เป็นเจ้า และมุ่งหวังกุศลผลบุญอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย แม้ผู้กระทำจะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม ซึ่ง
ผู้กระทำจะได้รับการตอบแทนกุศลผลบุญอย่างมากมายจากพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งการวะกัฟที่ท่านศาสนทูตได้ชี้แนะเป็นแบบอย่าง
นั้นคือการวะกัฟที่ดินโดยที่ท่านศาสนทูตมุ่งเน้นให้ที่ดินวะกัฟนั้นเป็นประโยชน์ในด้านสาธารณกุศล แก่ชุมชนและสังคม ทั้งนี้ก็
สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ที่มีความเห็นพ้องต้องกันว่า การวะกัฟที่ดินนั้นคือเรื่องที่อัลกุรอาน หะ
ดีษ ทัศนะของปวงปราชญ์อิสลาม และการปฏิบัติของเหล่าอัครสาวกของท่านศาสนทูตให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้ปฏิบัติ
โดยมีเป้าหมายเพื่ออำนวยประโยชน์ในด้านสาธารณกุศลและสังคมโดยทั่วไป ไม่ปล่อยให้ที่ดินวะกัฟนั้นว่างเปล่าจากการได้
ผลประโยชน์ และที่สำคัญที่สุดก็คือต้องอยู่ในวิถีทางที่ศาสนานูมิดิ (ฮะลา) อันจะนำมาซึ่งผลตอบแทนความดีงามอย่าง
มากมายจากพระผู้เป็นเจ้าทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

อภิปรายผล

การศึกษารูปแบบการจัดการที่ดินวะกัฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด ด้วยการวิเคราะห์อัลกุรอาน หะดีษ และ
ทัศนะของปวงปราชญ์อิสลาม รวมทั้งวิเคราะห์บทสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน จะพบว่าท่านศาสนทูตมุหัมมัดนั้น
กำหนดรูปแบบให้มุสลิมทุกคนทำการบริจาคจากทรัพย์สินที่ได้มาอย่างถูกต้องตามบทบัญญัติศาสนา ซึ่งเป็นวิถีทางที่ผู้บริจาค
จะได้รับผลบุญอย่างมากมาย และการวะกัฟนั้นถือเป็นการบริจาคที่ประเสริฐที่สุด เป็นสิ่งที่ท่านศาสนทูตสนับสนุนและส่งเสริม
ให้กระทำสำหรับผู้ที่มีทรัพย์สินและมุ่งหวังการสะสมคุณงามความดีในโลกนี้เพื่อเป็นเสบียงสู่โลกหน้า ซึ่งเป็นการแสวงหาความ
โปรดปรานจากพระผู้เป็นเจ้า และมุ่งหวังกุศลผลบุญอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย แม้ผู้กระทำจะเสียชีวิตไปแล้วก็ตาม ซึ่งผู้กระทำ
จะได้รับการตอบแทนกุศลผลบุญอย่างมากมายจากพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งการวะกัฟที่ท่านศาสนทูตได้ชี้แนะเป็นแบบอย่างนั้นคือ

การระงับที่ดินโดยที่ท่านศาสนทูตมุ่งเน้นให้ที่ดินะกะฟนั้นเป็นประโยชน์ในด้านสาธารณกุศล แก่ชุมชนและสังคม โดยเป็นไปตามแนวทางของท่านศาสนทูตซึ่งสอดคล้องกับข้อบัญญัติแห่งอัลกุรอานและการปฏิบัติของเหล่าอัครสาวกของท่านศาสนทูต รวมทั้งเป็นไปตามความเห็นพ้องต้องกันของปวงปราชญ์อิสลามและสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่ว่าการระงับที่ดินนั้นสอดคล้องตามข้อบัญญัติแห่งอัลกุรอาน หะดีษ และทัศนะของปวงปราชญ์อิสลาม

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

การจัดการที่ดินะกะฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด เป็นการนำที่ดินะกะฟนั้นมาพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ปล่อยให้ว่างเปล่า และนั่นก็คือเจตนารมณ์ของศาสนาในการระงับที่ดิน ซึ่งผู้ะกะฟจะได้รับการตอบแทนที่ถึงมาจากพระเจ้าอย่างต่อเนื่องทั้งโลกนี้และโลกหน้า

อภิปรายผล

การจัดการที่ดินะกะฟในบริบทของท่านศาสนทูตมุหัมมัด เป็นการนำที่ดินะกะฟนั้นมาพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ปล่อยให้ว่างเปล่า และนั่นก็คือเจตนารมณ์ของศาสนาในการระงับที่ดิน ซึ่งผู้ะกะฟจะได้รับการตอบแทนที่ถึงมาจากพระเจ้าอย่างต่อเนื่องทั้งโลกนี้และโลกหน้านั้นมีความสอดคล้องกับหลักการของศาสนาอันได้แก่อัลกุรอาน หะดีษ ทัศนะของปวงปราชญ์ และการปฏิบัติของเหล่าอัครสาวกของท่านศาสนทูตมุหัมมัด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนดา ศรีสอาด ที่ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาที่ดินะกะฟเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. นำรูปแบบข้อกำหนดและแนวทางการปฏิบัติของท่านศาสนทูตไปประยุกต์ใช้ในการจัดการที่ดินะกะฟให้เหมาะสมกับบริบทในปัจจุบัน
2. ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ กำกับ ดูแล การจัดการที่ดินะกะฟจะได้ปฏิบัติตามรูปแบบข้อกำหนดและแนวทางการปฏิบัติของท่านศาสนทูตไปใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด
3. หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ กำกับ ดูแล การจัดการที่ดินะกะฟจะได้ปฏิบัติ ตามรูปแบบข้อกำหนดและแนวทางการปฏิบัติของท่านศาสนทูตไปใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ นพเกษร. (2551). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่มที่ 1 (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: ชมรมพยาบาลชุมชนแห่งประเทศไทย และภาควิชาเวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- บุปผา ศิริรัมย์, จรรยา เศรษฐบุตร, และเบญจา ยอดดำเนิน-แอ๊ดติงส์. (2544). จริยธรรมสำหรับการศึกษาวิจัยในคน. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ. (1419). พระมหาคัมภีร์อัลกุรอาน พร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย. ซาอุดีอาระเบีย : ศูนย์กษัตริย์ฟะฮัด เพื่อการพิมพ์อัล-กุรอาน แห่งนครมะดีนะฮ์
- สัมภาษณ์นายมนธรรม โพธิ์ทอง. (2563). เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำกรุงเทพมหานคร
- Al-Bukhariy. Muhammad Ibn 'Ismā'īl. (1997). Sahīh al-Bukhariy (صحيح البخاري). al-Riyadh : Dār al-Salām.
- Al Tabari. (2015). Jami Al Bayan An Ta'Wil Aayi al Qur'an. Dar ibn al Youzi al arabi.
- Ibn Hanbal. (1890). Musnad. 6 vols. Cairo.
- Ibn Kathir. (2011). Tafsir al-Qur'an al-'Azim. (2 nd). Dar Tibah. Riyadh.
- Abdullah Muhammad Abu Sunainah. (2009). Muhimmatu Ahkamil-Vakf مهمات أحكام الأوقاف (2 nd). Dar al fathat llardrasat and nasher. Jordan.
- Muslim bin al-Hajjaj. (1996). Sahīh Muslim (صحيح مسلم). Dār 'Alam al-Kutub, al-Riyād.
- al-Qurtubi, Al-Jami' li Ahkam al-Quran. (2006). Muassasah ar Risalah. Bairut.